

Is het bevolkingsvraagstuk opgelost?

Auteur(s):

Emmerij, L.

Co-directeur van het United Nations Intellectual History Project.

Verschenen in:

ESB, 87e jaargang, nr. 4361, pagina 383, 17 mei 2002

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

Overall ter wereld daalt de groei van de bevolking. De omvang van de wereldbevolking steeg tussen 1950 en 2000 van tweeënhalf miljard naar zes miljard mensen. Tussen 2000 en 2050 zal, volgens de meest realistische prognose van de Verenigde Naties, de wereldbevolking groeien van 6 naar 9,3 miljard, een toename van 'slechts' 3,3 miljard. Met andere woorden, gedurende de afgelopen vijftig jaar nam de bevolking toe met 140 procent. Deze toename zal afnemen tot vijftig procent in de komende vijftig jaar.

De industrielanden kwamen uit hun demografische overgangperiode met een bevolking die twee of drie maal zo groot was¹. De ontwikkelingslanden zullen uit deze periode komen met een bevolking die zes tot acht maal zo groot is. De relatieve omvang van de bevolking van het 'Westen' groeide van twintig procent van de wereldbevolking in 1800 tot bijna 35 procent in 1900. In het licht van de bevolkingsexplosie in 'de Rest' daalde dit percentage gestaag tot 17,5 procent in 2000. De vn schat dat dit verder zal dalen tot twaalf procent in 2050. In dat jaar zal Azië zestig procent van de wereldbevolking hebben, zoals nu, maar Afrika zal klimmen tot twintig procent. De islamitische landen en Afrika zijn de grote bronnen van de toekomstige bevolkingsgroei. Van de 3,3 miljard groei tussen 2000 en 2050 zullen zij 55 procent of 1,8 miljard mensen bijdragen.

Men kan deze langetermijnprognoses overigens zien als een terugkeer naar de status quo ante in de verhouding tussen Noord en Zuid. Amartya Sen heeft dit als volgt getypeerd: "By 2050 the Asians and the Africans will return to being proportionately almost exactly as numerous as they were before the European revolution. The sense of a growing 'imbalance' in the world implicitly presumes that the expansion of Europeans earlier on was natural, whereas the same process happening now to other populations unnaturally disturbs the 'balance'."²

Het bevolkingsvraagstuk als dusdanig is opgelost in de zin dat de groei van de bevolking afneemt. De vn-prognose zal hoogstwaarschijnlijk aan de hoge kant blijken te zijn. De vruchtbaarheidsgraad daalt immers overal sneller dan in de vn-prognoses. De omvang van de wereldbevolking zal een hoogtepunt bereiken van zo'n 9,5 miljard mensen in 2060 of 2070 en daarna in absolute termen afnemen. De problemen worden nu steeds meer vergrijzing, internationale migratie en de gevolgen van beide voor de verzorgingsstaten in het Westen. De vergrijzing is overal aan de gang, met Europa en Japan als koplopers. Maar ook vele ontwikkelingslanden die hun demografische transitie bijna hebben afgesloten - China! - zien het aantal ouderen snel toenemen. De wereldbevolking veroudert snel.

In Europa en Japan is er sprake van een daling van de omvang van de autochtone bevolking in absolute zin. Vandaar dat immigratie geen probleem hoeft te zijn, integendeel. In de industrielanden is het aantal immigranten drastisch toegenomen sinds de jaren zestig. De Verenigde Staten - een immigratieland bij uitstek - hadden in maart 2000 meer dan 31 miljoen buitenlanders binnen hun grenzen. Dat is elf procent van de totale bevolking, een verdubbeling sinds 1960! In Duitsland en Frankrijk - met een veel kortere en minder grote immigrantentraditie - liggen deze percentages op het ogenblik respectievelijk tegen de tien en twintig procent. In Nederland bedraagt dit percentage eveneens circa tien³.

In zijn Memoirs vertelt Zbigniew Brzezinski over een bezoek in januari 1979 van de toenmalige Chinese leider Deng Xiaoping aan de Amerikaanse president Carter in Washington: "At one stage, when Carter registered his concern for human rights, requesting Deng to be flexible on emigration from China, Deng leaned forward toward Carter and said: 'Fine, we'll let them go. Are you prepared to take ten million?'" (bladzijde 407).

Dat zullen er waarschijnlijk veel meer worden als het ooit zo ver komt. De aantallen die nu van Midden- en Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie naar het Westen komen, zullen in het niet verdwijnen vergeleken bij de toekomstige opening van China.

Deze versnelling van de internationale migratie naar het Westen heeft aanleiding gegeven tot de publicatie van artikelen en boeken die deze bevolkings-bewegingen zien als een spookbeeld en een veiligheidsvraagstuk. De recente Amerikaanse bestseller van Pat Buchanan, *The death of the West: how dying populations and immigrant invasions imperil our country and civilization*, is daarvan slechts een voorbeeld. Andere voorbeelden zijn het recente succes van Le Pen in de eerste ronde van de Franse presidentiële verkiezing, het fenomeen Fortuyn in Nederland en analoge gevallen in België, Denemarken, Noorwegen, Oostenrijk en elders. De gewelddadige dood van Fortuyn bewijst hoe heftig de emoties achter de kille cijfers zijn. Het ene bevolkingsvraagstuk is opgelost, maar andere kondigen zich reeds aan

1 De 'demographic transition' duidt de periode vanaf het moment dat het sterftcijfer begint te dalen totdat het geboortecijfer ook is gedaald.

2 A. Sen, Population: delusion and reality, New York Review of Books, nr. 15, 22 september 1994, blz. 62 -71.

3 Zie het recente WRR-rapport [Nederland als immigratiesamenleving](#),